

UNITÁRIUS ÉLET

XIV. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM

1960. MÁRCIUS HÓ

NAGYBŐJT

Sokan csak annyit tudnak az unitáriusokról, hogy nem hiszik a Krisztust, meg azt, hogy nem bűntölnek. Betű szerinti értelemben mind a két állítás igaz. Krisztusnak valóban inkább követői lennénk, mint imádói (jaj de nehéz út!) s ami a bűntöt illeti, valóban semmilyen egyházi törvény nem írja elő az unitárius embernek, hogy bizonyos időben ezt vagy azt ne egyék. Természetesen nem is tiltja a bűntöt az egyház s így a hívőt egyik irányban sem terheli megkötöttségekkel.

Másfelől viszont minden időben és minden alkalommal vigyázó szóval intette a hívő emberiséget: tartasson bűnbánatot. Ne áltassa magát senki azzal a hétköznapi kibúvóval, hogy „majd a másvilágon”. A másvilágon, ha van ilyen (az egész fogalom logikai ellentmondás, mert minden, ami van, az a világon van, ergo másvilág nincs) ne bűnbánattal töltse az időt, hanem ha valaki vétkezett, mert arra csodálatos módon mindig adódik idő, azt bánja meg itt az életben, a földi életben.

Tartson bűnbánatot! A bűnt a bűnbánatnak csak felszínes, formális része s felő — tanítja az unitárius egyház —, hogy elsiklik közben a lényeg. A hangsúly nem a formásokon és ceremóniákon van, mert ezek csak külsőségek. Nem az a fontos, hogy ruháimat megszaggassam, hogy hamut hintsek a fejemre, hogy két kézzel verjem a mellemet, vagy hogy bűntöt tartsak, hanem az, hogy megbánjam vétkeimet. S ha azokat megbántam, többet ne vétkezzem.

Testvérem, milyen könnyű egy ilyen cikket elolvasni s aztán azt mondani, hogy igen, igen, bizony, bizony, vagy azt, hogy szép, szép — s aztán minden marad a régiben. A keresztény bűnbánat pont ott kezdődik, hogy valami megváltozik eddigi életemben. Nem az időjárás, nem a szélfúvás vagy a napsütés,

nem az étrendem, hanem én magam. Még csak nem is a szomszéd, vagy a koma, akivel történetesen haragot tartok, hanem megváltozom én magam. Meg tudok-e bocsátani az ellenem vétőnek — s meg tudom-e követni azt, akinek én vétettem? Ez a keresztény bánat, a bűnbánat első kérdése.

Ki tudom-e szakítani lelkemből a bűnt, még ha az olyan fájdalmas is, mint egy középkori operáció. Mert olyan erős gyökeret eresztett lelkemben a bűn, hogy csak kiszakítani lehet, elmulasztottam annak idején még gyöngye palánta korában kigyomlálni.

Nem is gondolná az újságíró ember, hogy milyen izgalmas és mennyire aktuális kérdése a nagybűnt, hogy testvéred-e minden ember, s ha feleledd igenlő — akkor szereted-e embertársadat, mint magadat? Keresztényi mivoltod erre is igennel feleltet. Nos, ha ez így van, hogyan lehetséges, hogy a keresztény nyugat háborúra készül s nem fogadja el a szocialista kelet leszerelési javaslatát? Vagy a nyugati kereszténység csak felszínen mozgó formalizmus, csak külsőséges máz? Csak bűnt, csak ceremónia, csak hamuhintés, az is atomfelhőből a világ szemébe?

Ne folytassuk a kérdéseket. Talán ennyi is elég ahhoz, hogy legalább így a nagybűnt idején elgondolkoztasson s elindítson a bűntől a bűnbánat felé vezető úton. Ne félj, testvérem, rálépni. Ismerős út. Már Jézus is ezen járt. Vagy éppen ez idegesít? Reszketsz a Golgota keresztjének még a gondolatától is? Mikor a bűn útjára léptél, nem féltél, nem reszkettél. Mégis ráléptél.

Végül még csak annyit, hogy a bűn nem privilégium az ember életében. Nem kiváltság, amivel Isten megajándékozta az embert. Elkerülhető, kikérülhető, kiküszöbölhető. Nehéz? ... fájdalmas? ... nem, csak embernek kell lenni.

A lengyel áriánusok

BUDNY

A lengyel áriánusok litván földön tevékenykedő gyülekezeteit a reformáció idején Budny Simon vezette. Az áriánus mozgalom lengyelországi elindulása idején Budny még fiatal ember, 1533-ban született. A héber, görög és latin nyelveket kiválóan bírta, de jól beszélt oroszul is. 1559-ben már a nowogródekvidéki Kleck városka új protestáns gyülekezetének a papja, ahol a reformáció mozgalmát pártoló Radziwill litván herceg pártfogása juttatja munkatérhez. Az orosz orthodox egyház köréből is követőket szerzett, akiknek részére orosznyelvű kátét ad ki, mely nézeteinek haladó voltát tükrözi. Állást foglalt az antitrinitarizmus-hoz való csatlakozása után a gyermekkeresztelés ellen, de más anabaptista eredetű tanokat nem fogadott el. Teológiai fejlődése döntő szakaszához akkor érkezik el, amikor szóban és írásban is állást foglal Jézus imádása ellen.

Az 1570-es évek elején előbb az ószövetséget fordítja le és adja ki lengyel nyelven. Munkáját kora hebraistái dicsérik nagy nyelvi tudásáért és szakszerűségeért.

Ószövetségi fordításához a kritikailag revideált szövegeket használja. Ezen túlmenően a fordításhoz magyarázatokat fűzött, rámutatva a kezeihez jutott eredeti szöveg elferdítéseire és a későbbi korból származó betoldásokra. Ezzel a modern bibliakritikai megállapításokkal korát mintegy két évszázaddal előzte meg. Magától értetődő, hogy ilyen munkásságra a nyugati orthodox protestáns világ felfigyelt és már 1575-ben Josias Simler és Joannes Wigand írnak ellene terjedelmes latin művet, melyben állításait cáfolni igyekeztek.

Budny teológiai radikálizmusa, mellyel Krisztus istenségét tagadta, még a lengyel áriánusok konzervatívabb csoportjait is megmozgatta. Gonesius, Czechovicz és Farnowski egyidőben azzal vádolták, hogy judaizáns, zsidó ateista tanokat hirdet. E vádakra felel Budny 1576-ban megjelent „O przedniejszych wiary Christianskiej artykułach...”, a keresztény hit főkérdéseiről c. művében, melyet a litvániai áriánusok zsinata is magáénak ismert el.

A korabeli európai teológiai irodalom legradikáli-

sabb művének tartották Budny előbb említett dogmatikai művét. Ellene katolikus és orthodox protestáns oldalról egyaránt több cáfoló iratot jelentettek meg. Budny jó kapcsolatban volt a lengyel földön is tevékenykedett Paleologus Jakab görög származású anti-trinitáriussal, akinek igazi nagysága és jelentősége most bontakozik ki a szakirodalom előtt. Egy lengyelországi, 1959-ben megjelent akadémiai emlékkötetben Pirnát Antal kandidátus, a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtörténeti Intézetének tudományos kutatója német nyelvű terjedelmes tanulmányban méltatja Paleologus érdemét, rámutatva említettnek Dávid Ferencce és Budnyval való közeli kapcsolataira. Budny kitéje még a megjelenés évében eljutott Dávid Ferencchez s egyike volt azoknak az iratoknak, melynek kétségtelen hatása volt — amint erre már Borbély István kutatásai is rámutattak — Dávid Ferencre, tiszta unitarizmusának kialakulásában. Paleologus hatása Budny és Dávid tanításaiban Pirnát újabb megállapításai alapján jól érzékelhető, erről más alkalommal még részletesebben kívánunk szólni.

A lengyel áriánusok szociális tanításait illetően Budny mérsékelt középutat foglalt el Pawel és a rakóviai radikális nézeteivel szemben. A vallási és tár-

sadalmi felfogást a hazafiság érzésének szemléletében kristályosította egységgé. Ebben is részben Paleologus és egyben Dávid Ferenc követője is volt, akik e vonatkozásban gyakoroltak hatást Budnyra.

Megemlítjük, hogy Budny egyetemes emberségre törekedvén, tanításaira igyekezett kora neves angol martyrológusának, John Foxe-nak a figyelmét is felhívni, amint erről az oxfordi Bodleian könyvtárban ma is felfedezhető kéziratok tanúskodnak. E levelezést Rutter Ralph angol kereskedő közvetítette, aki a moszkvai kereskedők szolgálatában tevékenykedett és Loskban ismerkedett meg Budnyval. Rutter maga is Budny tanításainak híve lett. A pomerániai lutheránus püspök feljegyzí, hogy Rutter az egykori königsbergi német egyetem XVI. századi diákjai között Krisztus Istenségét tagadó veszedelmes nézeteket hirdetett. Így Budny hatása Kelet-Európaországban már e korban megnyilvánult, mielőtt itt a XVII. század derekán a menekült lengyel áriánusok ott gyülekeztek alapítottak volna.

A XVI. század nagy unitáriusai közül haladó nézetei miatt Budny érezte magát a leginkább otthon — írja Wilbur — a XX. század unitáriusainak a körében is.

FERENCZ JÓZSEF

Az esszeusok

Az Unitárius Élet legutóbbi számában nagyon figyelemreméltó cikket olvastunk a Holt-tenger parti sziklabarlangokban talált ún. kumrani leletekről. Örvendünk a cikknek, mert egy már régen — mintegy tíz éve — aktuális témát tárt unitárius olvasóközönségünk elé s abban a reménységben vagyunk, hogy az ezzel kapcsolatos eredményekből egyre többet fog közölni az elkövetkező hónapokban a mi sajtószolgálatunk is. Természetesen az volna a legjobb, ha ezt az egész témakört összefoglaló külön kiadványt tudnánk összehozni és hiveink kezébe adni. Ennek a kérdésnek további munkálásához szeretnék magam is hozzájárulni, az esszeusokról közölve egy-két érdekes adatot, annál is inkább, mert a szóban forgó leletek korabeli esszeus iratokat is tartalmaznak. Ezek az általam használt adatok nem a most talált kumrani leletekből valók.

Az esszeusok vallási közössége, vagy szektája a Kr. előtti első században élte virágkorát. Főleg Palesztinában találkozunk vele. Vezetőjük Jesu ben Pandira — magyarul: Jézus a Pandira fia. — Ezt a Jézust, aki a Pandira fia, s aki egy nemes és nagyszabású személyiség volt, nem szabad összetéveszteni a názáreti Jézussal, amint azt a talmudista irodalom helyelközzel teszi. Jesu ben Pandirát azok, akik abban az időben az esszeusok tanaiban istenkáromlást láttak, eretnkséggel vádolták, majd elítélték, halálra követték és egy fára felakasztották, hogy büntetését még ezzel a szégyennel is tetézzék. Az esszeusok, élükön Jesu ben Pandirával, a lelki talajt készítgették elő a kereszténység számára. Az a cél lebegett előttük, hogy az „idők teljességének” bekövetkezésekor, vagyis Jézus Krisztus eljövetelkor legyenek emberek, akik megértik őt, s kapcsolódni tudnak hozzá. Mert lehet bármilyen magasztos egy eszme, amelyet valaki hirdet és példáz, ha nincs aki magáévá tegye, pusztában hangzó szóvá válik. Az esszeusok ezt a nagy előkészítő szerepet vállalták és teljesítették is becsülettel. Évgett közösségük olyan életmódot követelt tagjaitól, amely a lélekben a legmagasabb szellemi értékeket fejlesztette ki s ezáltal teljes újjászületést eredményezett. Akit felvettek a maguk zárt szektájukba, szigorúan megvizsgálták, hogy egyáltalán alkalmas-e arra a tiszta és megigazult életre, amelyet minden esszeusnak el kellett érnie; aztán bizonyos próbaidő után ünnepélyes fogadalmat kellett tennie, hogy életmódja titkát avatatlanoknak el nem árulja. Életmódjukra vonatkozóan kimerítő tájékoztatást ad Philo-nak „A szemlélődő életéről” szóló könyve. (Lásd még: G. R. Mead: Fragmente eines verschollenen Glaubens. Lipse, 1902.

Max Altman kiadás.) Mint érdekességet, idézünk néhány mondatot ebből a könyvből: „A közösség tagjainak a lakása a lehető legegyszerűbb, csak a legnagyobb meleg és hideg ellen nyújt védelmet. A lakások nincsenek olyan közel egymáshoz, mint a városokban, mert nemigen szereti a szomszédságot az, aki a magányt keresi; de nincsenek is annyira távol, hogy a nekik oly kedves társas érintkezést megnehezítsék és hogy a rablótámadások esetén ne siethetnének egymás segítségére. Minden házában van egy megszentelt helyiség, amelyet templomnak, vagy monostornak hívnak; kis szoba, kamra vagy cella, amelyben a magasabb élet titkait keresik... Birtokukban vannak régi írók művei is, akik azelőtt iskolákat vezették és akik magyarázatokat hagytak hátra az allegorikus írásokban lefektetett módszerekről. A szentírások magyarázatai az allegorikus elbeszélések mélyebb értelmére vonatkoztak...”

Jesu ben Pandirának különben volt öt kiemelkedő tanítványa: Mathai, Nakai, Netzer, Boni és Thona. Ez öt tanítvány közül az egyik, Netzer, egy esszeus kolóniát alapított Názáretben. Az Egyiptomba való menekülés és az onnan való visszatérés után a Máté evangélium Jézusa ennek a Netzer-féle esszeusságnak az atmoszférájába kerül Názáretben. Az Evangélium megfelelő hangsúlyozással utal is erre: „Mikor pedig Herodes meghalt, ímé az Úrnak angyala megjelenék álomban Józsefnek Egyiptomban mondván: Kelj fel, vedd a gyermeket és annak anyját, és eredj az Izrael földjére... És oda jutván, lakozék Názáret nevű városban, hogy beteljesedjék, amit a próféták mondtak, hogy názáretinek fog nevezetni.” (Máté 2,19—23.)

Közli: Bencze Márton

És mikor imádkozol, ne légy olyan, mint a képmutatók, a kik a gyülekezetekben és az utcák szegletein fennállva szeretnek imádkozni, hogy lássák őket az emberek. Bizony mondom néktek: elvették jutalmukat.

Te pedig a mikor imádkozol, menj be a te belső szobádba, és ajtódat bezárva, imádkozzál a te Atyáddhoz, a ki titkon van; és a te Atyád, a ki titkon néz, megfizet néked nyilván.

És mikor imádkoztok, ne legyetek sok beszédűek, mint a pogányok, a kik azt gondolják, hogy az ő sok beszédükért hallgattatnak meg. (Máté 6,5—7.)

AZ EVANGÉLIUM FÉNYÉNÉL...

Mt. XXI. 28—31.

„A két fiú.” Ezt a címet adta a bibliairodalom annak az evangéliumi fejezetnek, melyet fent megjelöltem. Ajánlom atyámfiaiainak, hogy olvassák is el. Arról van szó benne, hogy egy embernek két fia van. Úgy lehet, hogy éppen ilyenkor, tavaszidején történt. Odamegy az ember az egyik fiához és azt mondja neki: „Eredj fiam, munkálkodjál ma az én szőlőmben”. A fiú azt feleli: „Nem megyek”. De aztán meggondolja magát, mégis elment és szorgalmasan dolgozott. A másikhoz is odamenvén az ember, annak is mondta: „Eredj fiam, munkálkodjál az én szőlőmben”. Ez a fiú nagy lelkendezve, szolgálatkészséget mutatván, így felelt: „Én elmegyek Uram”. De nem ment el. E rövid történet tanulságát Jézus a hallgatóival fogalmaztatja meg. Eszerint: A két fiú közül az teljesítette az Atya akaratát, aki azt mondta, hogy nem megy, de később meggondolta és mégis elment és dolgozott.

Ez a két evangéliumi fiú azt lehet mondani, azóta magaköré gyűjtötte az egész emberiséget. Ők ketten egy-egy olyan típust testesítenek meg, amelybe alapján véve mindnyájan beletartozunk.

Az ígéretek és a tettek egymáshoz való viszonyáról van itt szó. Az egyik nem ígér. Sőt! Látszólag elutasít, de jól meggondolván a dolgot, cselekvésre határozza el magát és elhatározását végre is hajtja. A másik talán be sem várja a kérés végét s máris, mint a törött kancsóból a víz, ömlik belőle az ígélet. „Én aztán elmegyek és megcsinálom. Hát hogyan is mennék és ki is menne, ha én nem?” A tikkadt homokra ömlött víz azonban még arra se jó, hogy a láztól veritéken forró homlokokat hűsítsen vele. Semmi sem lesz az ígéletből.

Még most is emlékszem, milyen határozottan ígérted, mikor legutóbb beszélgettünk, hogy a következő vasárnap eljössz a istentiszteletre, ott leszel az gyülekezetben. Azóta megtudtam azt is, hogy nem volt semmi halaszthatatlan dolgod, amivel elmaradásodat indokolhatnád. És sokat foglalkoztat a gondolat, hogy vajon engem vezettél-e félre, vagy magadat szégyenítetted meg magatartásoddal?

És milyen boldog voltam a legutóbbi szeretetvendégségünkön. Emlékszel, mikor meglátogatattalak és hívtalak az evangélizációra, azt mondtad, hogy nem tudsz eljönni, nem vehetsz részt a gyülekezetben. És akkor este éppen evangéliumot olvastam, mikor halkan beléptél a gyülekezeti terembe. Mégis eljöttél. És láttam az arcodon a lelked pirját, mikor bekapcsolódtál a gyülekezet énekébe s egygyé olvadtál azokkal, akik lelkiük mélyéről valósággal imádkozták a zsoltárt: „Téged kereslek könnyeimben, kétségim közt Hozzád megyek. Szíveknek vizsgálója Isten, Terólad most vallást tesztek”.

És így van az egész élet. Soha egyetlen igaz ügy nem jutott még előre azzal, hogy némelyek fogadkoztak mellette, ígérték, hogy felkarolják. Hanem az emberi életnek minden eredménye úgy született meg, hogy azok, akik az első pillanatban szinte megrémültek a feladat nagyságától, végül mégis rászánták magukat, odaállottak a küzdelem elsővonalába és megvívták harcukat az igaz ügy szolgálatában s a maguk életének nemesítésével az egész emberiség javára munkálkodtak.

„Eredj fiam, munkálkodjál ma az én szőlőmben.” A márciusi napfény élesztgeti a fagyos göröngyöket a magyar föld roppant ugarán. Milliárd csíra ébredszik téli dermedtségéből. A hideg varázsától megdermedt világ vonaglik már. S az örök nagy eligazító ajkán egyre érthetőbben hangzik a flúkat hívó apa munkára serkentő evangéliuma. Eredj fiam! Nos! A barázda soha sem azoknak a nyomdokain termékenyül meg és a sarjadó határ nem azok gondozása és védelme alatt terhesül meg, akik csak mondogatni szokták, hogy: Én elmegyek Uram! Hanem akik az átalakulások útvesztőiben el-elsóhajtották néha, hogy nem megyek többet a határra, de a márciusi melegben kicsírázik az ő lelükben is a reménység s ennek az új világnak új ugarán még nagyobb erővel, még több odaadással végzik feladataikat a magyar mezőkön, mert tudják jól már a templom világából, hogy a „mindennapi kenyérért” nem csak imádkozni, hanem dolgozni is kell. És boldogok abban a tudatban, hogy a kenyér ügyében Isten őket közvetlenül maga mellé állította az áldás szent barázdáiba.

Van az Úrnak egy nagy szőlője, amelyben éppen most van a legszorgalmasabb munka és éppen ezért minden fiát hívja ezekben az időkben munkára. A békesség szőlője ez. Ne ígérd, testvérem, mert itt már nincs sem helye, sem ideje az ígérgetéseknek, hanem jöjj, menjünk együtt, dolgozzunk szorgalmasan ebben a szőlőben, hogy ne mindig csak a halál, hanem végre már egyszer maga a boldog, a megelégedett, az üdvösséges élet szüreteljen. Hiszen minden a mi szép, jó és hasznos, az mind-mind a békesség gyümölcse.

Boldog a fiú, akit az apja, mikor jött, munkában talált. Én ezt a boldogságot kívánom neked.

Ámen.

Pethő István püspöki helynök

Az az ember, aki azt hiszi, hogy a vallási haladásnak azon a fokán kell megmaradnunk, amelyet ma haladó szemünkkel látunk, már ezzel is bizonyítja, hogy nagyon messze van az igazságtól. A fényt, amelyet kaptunk, nem azért adták nekünk, hogy szüntelenül csak nézzük, hanem hogy segítségével tovább kutassunk olyan dolgok után, amelyek el vannak rejtve előlünk.
(Milton)

DR. SZENT-IVÁNYI ÁRPÁD

Egyházunk múltjában kiemelkedő szerepet játszott kiterjedt család méltó sarja volt. A közösségért való áldozatos munka szellemét családi hagyományként örökölte. — A két világháború között szülőföldjén a szövetségi gondolat lelkes harcosául szegődött, a kisparaszti erők összefogásának ügyét szolgálta, olyan időben, amikor az elvakult sovinizmus a kisebbségi sorban élő népek ellen a faji megkülönböztetést is a gazdasági elnyomás fegyverei közé iktatta. — Válságos időkben főleg egyháza gazdasági problémáinak megvalósításához igyekezett értékes segítséget nyújtani. Az elhivatás, a

küldetés tudatának szikrája parázslott szüntelenül szívében s vetett lángot akkor, amikor a nagyenyedi unitáriusok az ő kezdeményezésének és kitartó szívós munkájának eredményeként, templomot építettek az „Egy igaz Isten tiszteletére”. — Egy időben a legnehezebb, de egyben legnemesebb munkakörök egyike: a magukra hagyott árvagyermek-ek érdekeinek védelme, istápolásának irányító munkája jutott nagy felelősséggel terhelt állásában hivatali feladatául. — E hivatását is az evangéliumi lélek nemes emberszeretettől áthatott tiszta érzésével töltötte be.

Budapesti gyülekezetünk, amelynek később tagja lett, itt is változatlan buzgósággal kifejtett munkásságának elismeréséül előbb gondnokává, később tb. gondnokává választotta meg. Tagja volt az Egyházköri Közgyűlésnek is.

Temetése február 22-én folyt le nagy részvét mellett a farkasréti temetőben. Pethő István püspöki helynök gyászbeszédében megkapó képet rajzolt eltávozott testvérünk szeretetreméltó, szelíd egyéniségéről.

Ravatalára az Egyházköri Tanács és a budapesti egyházközség kegyelelele jeléül koszorút helyezett. Emlékét nemes cselekedetei őrzik.

UNITARIUS VALLASOS FELŐRAT közvetít a Petőfi-rádió március 27-én, reggel 8 órakor. **Pethő István** püspöki helynök szolgálatával.

PETHŐ ISTVÁN püspöki helynök február 24-én és 26-án Kocsordon evangélikus szolgálatot végzett, 27-én és 28-án a debreceni gyülekezetet kereste föl, ahol evangélikus és istentiszteletet tartott. Debrecenben megbeszélést folytatott az egyházak közötti viszonyokról és presbitériumával a gyülekezet megoldására való kérdéseiről.

SIMON ANDRÁS, a fia, egyházkörünk érdemes számvevője, a napokban töltötte be életének 75. évét. Szívből gratulálunk és kívánunk további tartós jó egészséget kívánunk.

BUDAPESTI EGYHÁZKÖZSÉGÜNK február 28-án közgyűlést tartott. R. Filipek lelkész az elmúlt év eseményeit és az egyházak közötti viszonyokról beszámolt. A közgyűlés elhatározta, hogy a tisztújítást, amelynek során az egyházak közötti viszonyokról gondolkodva választotta dr. Lázár János és dr. Mátéfy Géza a fiait. Megválasztották az egyes bizottságokat, valamint a gyülekezet egyházközi képviselőit is.

GACSER JÓZSEF író a fiának magyarországi üdülőtelepünk környezetéből merített hangulatot írása közvetítette a Petőfi-rádió e hó 9-i adásában. A szerzőnek további sikereket kívánunk.

PESTLŐRINCI EGYHÁZKÖZSÉGÜNK ez évi közgyűlésén dr. Szabó István a fiát választotta gondnokává. Az új gondnoknak szívből gratulálunk, és tartós jó egészséget kívánunk.

NYUGDÍJALAPUNK 221.374—VIII. sz. csekkszámjára az alábbi újabb adományok érkeztek: N. N. 60 Ft, özv. Pál Miklósné 6 Ft, Prágne Pál Zsuzsa 15 Ft, Pál Miklós 6 Ft, Weltinné Pál Mária 18 Ft, Utó Lajos 20 Ft, Pál Sándor 50 Ft, dr. Bartalis Akos 32 Ft, Székely Zsigmond 30 Ft, Kozma Mihály 30 Ft, dr. Salacz Aladár 10 Ft, dr. Orbók Sándor 5 Ft, ifj. dr. Orbók Sándor 5 Ft, Nagy Dezső 10 Ft, Buksa Attila 10 Ft, özv. Lovodics Imréné 50 Ft, Bíró István 10 Ft, özv. Szabó Sándorné 10 Ft, Szánthó Ferenc 40 Ft.

KÖZALAPUNK 221.485—VIII. csekkszámjára Buksa Attila, Harmos Arpad 10—10 Ft, özv. Kincses Lászlóné 5 forintot adományoztak.

HÖGYES ENDRE UTCAI templomunk orgonájának javítására és korszerűsítésére az alábbi afiai adakoztak: Pethő István 220 Ft, Medvey Lajos 70 Ft, dr. Benkő Katalin Mária 50 Ft, Buksa Attila 135 Ft, Dörbely Pál és neje 190 Ft, Deák Ferenc 80 Ft, id. Nyiredy Géza és neje 43 Ft, id. P. Buzogány Lajos 60 Ft, dr. Gálfalvi István 40 Ft, Kiss Lajos 50 Ft, Damokos Albert 40 Ft, néhai Weress Akos emlékére Szabó Gáborné 100 Ft, Orbán Gyula 70 Ft, Varga Ferenc elhalt édesapja emlékére 100 Ft, dr. Kiss Eva 100 Ft, Dancs Pál és családja 50 Ft, Miklós Károly 40 Ft, Fodor Arpad 30 Ft, Szabó András 28 Ft, Nyiredy Erzsébet, Kádár Ferenc, Kutasz Eszter, Nyuzó Gyuláné, Palatka József, Kiss Jánosné, Badóczy Béla, dr. Bartalis Akos, Miklós János, Ferencz József, Kozma Mihály 20—20 Ft, Weltinné Pál Mária, Bodor Andrásné, özv. Szabó Sándorné, K. Nagy Béla, Senft Henrikné, dr. János Tibor, Komlóssy Gyula, Szánthó Ferenc, Mikó József, néhai dr. Szent-Iványi Arpad 10—10 Ft. Fenti adományok 1939. évi október 1-től 1960. március 7-ig folytak be.

RAKOSPALOTAN gyülekezeti napot tartunk március 27-én, vasárnap du. 3 órakor a MAV telepi ref. templom gyülekezeti termében. Ugyaneznap végzi az esperesi vizsgálószék munkáját a szörvényegyházak között.

AZ ESPERESI VIZSGÁLÓSZÉK április 3-án Pestlőrincen, április 10-én Polgárdiban, április 24-én pedig Budapesten tartja szokásos évi vizsgálatát.

A CSEHSZLOVÁK EGYHÁZ teológiai szemléjének, „Nabozenská Revue” egyik legutóbbi számában dr. M. Kanák, a prágai Husz János teológiai fakultás dékánja az egyház fennállásának negyvenedik évfordulója alkalmából tanulmányt közölt. Ugyanebben a számban dr. Z. Trtik, a dogmatika professzora Gogarten és Bultmann teológiai munkásságát hasonlította össze. J. Mánek újszövetségi professzor a helyes bibliaolvasásról elmélkedik, dr. L. Simsik professzor, aki egyben az egyház hetilapjának, a Český Zpěsnek is a főszerkesztője, az atomháború veszedeleméről írt figyelemreméltó tanulmányt.

KIELTY JOHN, az angol unitáriusok központi titkára, hetilapjuk, az Inquirer jan. 2. számában újévi cikket közölt, melyben egyháza belső kérdéseivel foglalkozott. Megállapítja, hogy az új év egyik legnagyobb gondja a lelkészhiány, javasolja, hogy több közeli gyülekezet tartson egy lelkészt közösen, ezzel segítenének a másik hiányosságán, a gyenge lelkész fizetéseket is.

A „HIBBERT JOURNAL” c. vallási és filozófiai szemle — szerkeszti L. A. Garrad, az oxfordi unitárius Manchester College dékánja, több érdekes cikket közölt ezévi első számában. Dr. H. J. McLachlen belfasti unitárius lelkész, aki a második világháború előtti időben magyar unitárius gyülekezeteket is meglátogatott tanulmányútja során, a jelenlegi világnézet kérdéseivel foglalkozik.

AZ UNITÁRIUS NŐK VILÁGSZÖVETSÉGE képviselőtében a női világszervezetek képviselői részére, az UNESCO által, a tavalyi nyáron rendezett konferencián dr. C. Boer holland lelkész és M. K. Garry angol tanárnő, a szervezet elnöke és titkára vettek részt.

A FAITH AND FREEDOM c. vallási szemle — szerkeszti E. S. Price angol unitárius lelkész — egyik legutóbbi számában Stephen Fritchman los-angelesi unitárius lelkész, aki részt vett a Béke Világtanács egyik tavalyi ülésén, érdekes cikket írt a vallás kérdéséről.

JEAN SCHÖRER, a genfi Szent Péter katedrális nyugalmába vonult lelkésze a XIX. századi amerikai unitarizmus két nagy haladó szellemű hőséről, Channingről és Parkerről könyvet írt, melyet a svájci lapok bőven ismertettek.

ID. KISS JENŐ, több mint 40 évi szolgálat után — ebből 35 évet a homoródkeményfalvi unitárius egyházak között töltött — nyugalmába vonult. Karácsony harmadnapján búcsúzott el híveitől, s költözött Fogarasra, ahol fia unitárius lelkész. Szeretettel gondolunk munkásságára s további életére Isten gazdag áldását kérjük.

Templomrongálás Los Angelesben

Az angol unitáriusok hetilapja, az Inquirer írja 1960. febr. 20-i számában a következőket: A Los Angeles-i első unitárius templom belső udvarának és vasárnapi iskolájának falára három hatalmas horogkeresztet festettek 1960. jan. 14-én hajnalban. A gyülekezet jan. 17-én lelképásztora dr. Stephen H. Fritchman elnöklelte alatt rendkívüli közgyűlést tartott. E gyűlés határozatából felhívták az összes Los Angeles-i lelképásztorokat és gyülekezeteket, hogy csatlakozzanak a gyülekezet tiltakozásához és kérjék, hogy a hatóságok a legerősebben lefolytatott nyomozás után a bűnösöket büntessék meg.

Ismeretes, hogy dr. Stephen H. Fritchman éveken át az amerikai unitárius szemlének az Unitarian Registernek a szerkesztője volt, az utóbbi években tevékenyen részt vett a béke-mozgalomban és a tavalyi évben részt vett a Béke Világtanács európai ülésén, ahol haladó szellemben szólalt fel. Valószínű, hogy temploma megrongálása is e magatartás elleni fasiszta provokáció volt.

A napsugár
Tavaszi tüzetől,
Ha a parancs
Megjött az égből
S gyökérből gallyig
Fut a nedv:
A tölgyrügy is
Ledobja régi
Zörgő, rezgő,
Magszáradt téli
Lombját — s tavaszi
Lesz a kedv.

A szentlélek
Áldott tüzetől,
Úr irgalma
És kegyelméből
Tisztulásig, ha
Jut a hit:
Ösemlőnk
Lehámlik rólunk,
Újjá leszünk
És jó kívánságunk
Keleszti az Úr
Fiait.

Fű, fa, virág,
Újjászült lélek
Kivirul és
Él Istenének,
Ha új tavaszt ért
Életed:
Virágozz, nőjj
És gyümölcsözzél,
Megigazulj
A tölgykeresztnél
És nyerj majd örök
Életet.

Kubacska Béla

HALOTTAINK

Kozma Mihályné, pestlőrinci gyülekezetünk egyik legáldozatosabb szívű tagja elhunyt. Az egyházak között minden megmozdulásból hűségesen részt vállaló „Kozma néni”-t nagy részvét mellett kísérték utolsó útjára. Pethő István püspöki helynök és Huszti János pestlőrinci lelkész szolgálatával.

Dr. Antónia Sándor, néhai Antónia Mihály egykori magyarországi lelképásztor unokaöccse, Budapesten meghalt. A farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra. Az egyházi szertartást R. Filipek imre budapesti lelkész végezte.

Bajcsy Istvánné a fia Szigetmonostoron elhunyt. Támogatásra szorult embertársainak mindig hűséges gyámoltója volt. Népes gyászoló közönség mélyszégyen részvéte vette körül koporsóját. — A temetési szertartást Bencze Márton, a duna-tiszaközi szörvényegyházak között lelkésze és Bécsi István helyi ref. lelképásztor végezte. Az elhunytban Szalai Lajosné testvérünk nővérét gyászolja.

Gáspár Mihály a fia Budapesten elhunyt. Március 5-én helyezték örök nyugalomra a rákoskeresztúri temetőben. Pethő István püspöki helynök szolgálatával.

„Ha elfogyatkozik is testem és szívem, szívemnek köziklája és az én örökségem Te vagy. Oh Isten mindörökké.” (Zsolt. 23,4.)

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházak.

Felölös szerkesztő és kiadó: Pethő István.

Évi előfizetési díj 12 forint.

Budapest, IX., Högyes Endre utca 3.

Táv.: 137—186. Csekk.: 50 561.

604546/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest